

Eesti loomemajanduse olukorra uuring ja kaardistus

Marje Josing
2022

Euroopa Liit
Euroopa struktuuri-
ja investeerimisfondid

Eesti
tuleviku heaks

KULTUURIMINISTEERIUM

- **Tellija: Ettevõtluse Arendamise Sihtasutus**
- **Koostööpartner: Kultuuriministeerium**
- **EKI Eesti loomemajanduse kaardistused**
  - 2005. aastal 2003. a seisuga
  - 2009. aastal 2007. a seisuga
  - 2012./2013. aastal 2011. a seisuga
  - 2017./2018. aastal 2015. a seisuga
  - 2021./2022. aastal 2019. a seisuga

Euroopa Liit
Euroopa struktuuri-
ja investeerimisfondid

Eesti
tuleviku heaks

KULTUURIMINISTEERIUM

MIKS VAJA ERALDI UURINGUT?

- Kultuuristatistika mõõdab kultuuri sisu, üldiselt ei koguta majandustegevust puudutavat informatsiooni
- Loomemajanduse ettevõtted on reeglina väikesed ja ei satu Statistikaameti valimitesse
- Antud uuring on majandusnäitajate osas Äriregistri andmete väga põhjalik töötlus. EMTAK-i koodidel lähenetakse ettevõtjate poolt endiselt väga loominguliselt ja mehaaniliselt teatud koode kokku tõstes saab vähemalt 50% vale tulemuse
- Paranenud on MTÜ-de kohta käiv statistika, kuid samas nii äriühingutel kui MTÜ-del probleeme töötajate arvu deklareerimisega
- Loomeliidud ja arenduskeskused enamasti ei oma ülevaadet oma valdkonna majandustegevuse kohta

Loomemajanduse olulisus

- Eesti majanduse probleemideks rahvusvahelise konkurentsivõime uuringute andmetel on:
  - Toodete, teenuste väike lisandväärtus
  - Liialt suur toorme eksport
  - Lühikesed väärtusloome ahelad (s.t vähe tootearendust, turundust)
  - Riigi vähene rahvusvaheline tuntus
  - Riigi vähene atraktiivsus Eesti ja välismaa tööjõu jaoks

Euroopa Liit
Euroopa struktuuri-
ja investeerimisfondid

Eesti
tuleviku heaks

KULTUURIMINISTEERIUM

Loomemajanduse roll majanduses

- ❖ Aitab läbi kultuuri Eesti riiki välismaal tutvustada
- ❖ Aitab suurendada toodete ja teenuste väärtust(hinda)
- ❖ Aitab suurendada teenuste ja kaupade ekspordi
- ❖ Muudab Eesti elukeskkonna atraktiivsemaks
- ❖ Toetab regionaalpoliitikat
- ❖ Toetab turismi arengut

EKI kaardistas

13 valdkonda:

- ❖ Arhitektuur
- ❖ Audiovisuaalvaldkond
  - ❖ Film ja video
  - ❖ Ringhääling
- ❖ Disain
- ❖ Etenduskunstid
- ❖ Kirjastamine
- ❖ Kunst
- ❖ Meelelahutustarkvara
- ❖ Muusika
- ❖ Reklaam
- ❖ Kultuuripärand
  - ❖ Käsitöö
  - ❖ Muuseumid
  - ❖ Raamatukogud

Euroopa Liit
Euroopa struktuuri-
ja investeerimisfondid

Eesti
tuleviku heaks

KULTUURIMINISTEERIUM

Loomeettevõtete mitmekesisus

- Loomeettevõtete eesmärgid:
  - Ärilised eesmärgid (müügitulu, kasum, töökohad)
  - Teiste ettevõtete turu suurendamine, turismitulu kasv
  - Kultuurpärandi hoidmine ja tutvustamine
  - Riigi, regiooni kuvandi loomine ja tutvustamine
  - Isiklik loomisrõõm
- Loomeettevõtete rahastamine:
  - Tulu teenimine kaupade ja teenuste turult
  - Riiklik finantseerimine, fondid
  - Kohalikud omavalitsused
  - Erasponsorid

Euroopa Liit
Euroopa struktuuri-
ja investeerimisfondid

Eesti
tuleviku heaks

KULTUURIMINISTEERIUM

Metoodilised muutused

- Kunsti valdkonnas lisandusid tarbekunstiga tegelejad
- Miinimumtulu pidi olema vähemalt 200 € aastas
- Nendele ettevõtetele, kus oli käive vähemalt miinimumpalk+ tööjõumaksud, kuid 0 töötajat, arvestati 1 töötaja
- Muuseumite osas võeti arvestusühikuks raamatupidamist omav üksus (mitte filiaalid)
- Esimest korda oli analüüsi all ka kasum/tulem ja tööjõukulud, mis võimaldas välja arvutada valdkondade lisandväärtuse
- Püüti vältida topeltarvestust (näiteks: autorite ühing)
- Toetuste saajate ja tugistruktuuri majandusnäitajate analüüs

Euroopa Liit
Euroopa struktuuri-
ja investeerimisfondid

Eesti
tuleviku heaks

KULTUURIMINISTEERIUM

Eesti loomemajanduse põhinäitajad 2019

Valdkond	Ettevõtete ja asutuste arv	Töötajate arv	Kogutulu, mln €	Eksport, mln €
ARHITEKTUUR*	1388	3700	209	15
FILM JA VIDEO	953	1546	131	40
RINGHÄÄLING	62	1783	194	27
DISAIN	1096	1141	56	12
ETENDUSKUNSTID	711	2199	67	
KIRJASTAMINE*	793	4754	348	98
KÄSITÖÖ	332	893	19	2
MUUSEUMID	193	1497	86	
RAAMATUKOGUD	875	2416	52	
KUNST*	1075	1174	24	1
MEELELAHUTUS-TARKVARA*	57	1123	125	120
MUUSIKA*	1921	3051	185	16
REKLAAM	1249	3001	367	79
KOKKU	10705	28278	1863	411

* sh seotud tegevusalad

Euroopa Liit
Euroopa struktuuri-
ja investeerimisfondid

Eesti
tuleviku heaks

KULTUURIMINISTEERIUM

Valdkond	Ettevõtete ja asutuste arv		Töötajate arv		Kogutulu, mln eurot	
	KOKKU	OSAKAAL	KOKKU	OSAKAAL	KOKKU	OSAKAAL
ARHITEKTUUR*	1 388	13	3 700	13	209	11
Audiovisuaal: FILM JA VIDEO	953	9	1 546	5	131	7
Audiovisuaal: RINGHÄÄLING	62	1	1 783	6	194	10
DISAIN	1 096	10	1 141	4	56	3
ETENDUSKUNSTID	711	7	2 199	8	67	3
KIRJASTAMINE*	793	7	4 754	17	348	19
Kultuuripärand: KÄSITÖÖ	332	3	893	3	19	1
Kultuuripärand: MUUSEUMID	193	2	1 497	5	86	5
Kultuuripärand: RAAMATUKOGUD	875	8	2 416	9	52	3
KUNST*	1 075	10	1 174	4	24	1
MEELELAHUTUSTARKVARA*	57	1	1 123	4	125	7
MUUSIKA*	1 921	18	3 051	11	185	10
REKLAAM	1 249	12	3 001	11	367	20
KOKKU	10 705	100	28 278	100	1 863	100
Osakaal Eesti ettevõtluses (%)						
	2019	11,2		4,2		2,6
	2015	11,6		4,8		2,8

Euroopa Liit
Euroopa struktuuri-
ja investeerimisfondid

Eesti
tuleviku heaks

KULTUURIMINISTEERIUM

Valdkond	Ettevõtete arv, tk		Kogutulu, mln €		Töötajate arv	
	2015	2019	2015	2019	2015	2019
ARHITEKTUUR	1 403	1 388	151,9	208,8	3 430	3 700
Audiovisuaal: FILM JA VIDEO	635	953	75,8	130,6	1 196	1 546
Audiovisuaal: RINGHÄÄLING	86	62	160,9	194,1	1 776	1 783
DISAIN	677	1 096	42,2	56,2	1 060	1 141
ETENDUSKUNSTID	419	711	69	67,2	3 004	2 199
KIRJASTAMINE	769	793	324	348,4	5 000	4 754
Kultuuripärand: KÄSITÖÖ	320	332	14,4	18,9	1 045	893
Kultuuripärand: MUUSEUMID	256	191	88,7	85,6	1 733	1 497
Kultuuripärand: RAAMATUKOGUD	946	875	41,9	52,4	2 670	2 416
KUNST	210	1 075	12,3	24,3	1 215	1 174
MEELELAHUTUSTARKVARA	48	57	100,3	125,4	989	1 123
MUUSIKA	1 642	1 921	141,4	185,0	4 940	3 051
REKLAAM	1 160	1 249	258,5	366,6	2 623	3 001
KOKKU	8 571	10 703	1 481	1 863	30 681	28 278

Valdkond	Keskmine töötajate arv ettevõttes/asutuses					Muutus 2019/2015
	2003	2007	2011	2015	2019	(%)
ARHITEKTUUR	4,3	3,5	2,5	2,4	2,7	12,5
Audiovisuaal: FILM JA VIDEO	7,0	4,7	3,0	1,9	1,6	-15,8
Audiovisuaal: RINGHÄÄLING	13,2	20,6	16,2	20,7	28,8	39,1
DISAIN	2,3	1,0	1,3	1,6	1,0	-37,5
ETENDUSKUNSTID	44,9	21,4	10,6	7,2	3,1	-56,9
KIRJASTAMINE	13,7	10,4	7,3	6,5	6,0	-7,7
Kultuuripärand: KÄSITÖÖ	...	8,5	5,2	3,3	2,7	-18,2
Kultuuripärand: MUUSEUMID	7,5	6,9	6,4	6,8	7,8	14,7
Kultuuripärand: RAAMATUKOGUD	...	2,9	3,0	2,8	2,8	0,0
KUNST	15,1	10,7	7,0	5,8	1,1*	-81,0
MEELELAHUTUSTARKVARA	16,7	29,5	27,7	20,6	19,7	-4,4
MUUSIKA	12,7	9,6	7,0	3,0	1,6	-46,7
REKLAAM	3,9	3,3	2,8	2,3	2,4	-4,3
KOKKU	8,6	5,7	3,9	3,4	2,7	-20,6
Eesti ettevõtete keskmine**	11,0	8,9	6,4	5,5	4,7	-14,5

Avaliku sektori toetused 2019. a

Valdkond	Kogutulu (mln eurot)	sh kokku avaliku sektori finantseering (mln eurot)	Avaliku sektori finantseeringu osakaal kogutulus (%)
ARHITEKTUUR	209	1,5	2,5
Audiovisuaal: FILM JA VIDEO	131	14,3	10,9
Audiovisuaal: RINGHÄÄLING	194	54,1	27,9
DISAIN	56	0,9	1,2
ETENDUSKUNSTID	67	43,1	64,2
KIRJASTAMINE	348	6,7	1,9
Kultuuripärand: KÄSITÖÖ	19	0,3	1,4
Kultuuripärand: MUUSEUMID	86	60,5	70,3
Kultuuripärand: RAAMATUKOGUD	52	47,9	92,1
KUNST	24	4,1	17,1
MEELELAHUTUSTARKVARA	125	0,2	0,2
MUUSIKA	185	27,8	15,1
REKLAAM	367	0,3	0,1
KOKKU	1 863	261,7	14,0

Eesti loomemajanduse põhinäitajad

	Tulu ettevõtte/ asutuse kohta (tuh €)					Keskmise töötajate arv ettevõttes/ asutuses					Tulu töötaja kohta (tuh €)				
	2003	2007	2011	2015	2019	2003	2007	2011	2015	2019	2003	2007	2011	2015	2019
Loome- majan- dus	263	232	147	163	174	8,6	5,7	3,9	3,4	2,7	31	41	37	48	71
Kokku Eesti ette- võtted	614	840	746	674	760	11,0	8,9	6,4	5,5	4,7	56	95	117	122	163

Euroopa Liit
Euroopa struktuuri-
ja investeerimisfondid

Eesti
tuleviku heaks

KULTUURIMINISTEERIUM

Loomemajandus andis 2,2 % SKP-st

Valdkond	Lisandväärtus (mln eurot)	Lisandväärtus töötaja kohta (tuh eurot)
ARHITEKTUUR*	97,3	27,8
Audiovisuaal: FILM JA VIDEO	30,6	19,8
Audiovisuaal: RINGHÄÄLING	35,8	20,1
DISAIN	17,9	17,2
ETENDUSKUNSTID	27,2	16,2
KIRJASTAMINE*	113,3	24,2
Kultuuripärand: KÄSITÖÖ	5,6	10,4
Kultuuripärand: MUUSEUMID		
Kultuuripärand: RAAMATUKOGUD**		
KUNST*	5,9	5,8
MEELELAHUTUSTARKVARA*	67,9	60,5
MUUSIKA*	44,4	17,7
REKLAAM	105,5	35,1
KOKKU	605,5	23,0
Eesti ettevõtted		35,6

Euroopa Liit
Euroopa struktuuri-
ja investeerimisfondid

Eesti
tuleviku heaks

KULTUURIMINISTEERIUM

Metoodilised väljakutsed

- Loomemajanduse sektor on muutunud üha enam interdistsiplinaarseks, tekivad kontsernid, globaalsed ettevõtted, e-ettevõtted, e-residendid, platvormidel töötajad. Seega on aina keerulisem piiritleda konkreetseid valdkondi ning ettevõtete/asutuste valdkondlikku kuuluvust
- Arvulisi näitajaid mehaaniliselt EMTAK-i põhjal kokku liites saame vähemalt 50% vale tulemuse
- Võttes aluseks kogutulu on suur risk topeltarvestuseks. Lahenduseks oleks lisandväärtuse kasutamine.
- Ilma töötajateta 40% ettevõtteid/MTÜ-sid
- Puudub korrektne ülevaade FIE-de ja loovisikute majandamisest
- Loomevaldkondade tegutsemise eesmärgid väga erinevad, võiks kaaluda muuseumite ja raamatukogude selget eristamist kommertsvaldkondadest

Euroopa Liit
Euroopa struktuuri-
ja investeerimisfondid

Eesti
tuleviku heaks

KULTUURIMINISTEERIUM

Väljakutsed sektorile

- Ettevõtted aina väiksemad
- Endiselt ärimudeliks paljudel MTÜ ja tulud kaetakse kuludega, kasum väike
- Ilma töötajateta 40% ettevõtteid/MTÜ-sid
- Sotsiaalsete garantiide probleem. Ravikindlustuse ja pensioni saamiseks peab ka ise maksudena panustama
- Arenduskeskused endiselt suures osas finantsiliselt sõltuvad avaliku sektori toetustest ja ilma selleta hääbuivad
- Arenduskeskuste roll on ettevõtjatele sageli ebaselge

Tulevikus ....

- ❖ Arhitektuur
- ❖ Audiovisuaalvaldkond
  - ❖ Film ja video
  - ❖ Ringhääling ??
- ❖ Disain ja kunst
- ❖ Etenduskunstid
- ❖ Kirjastamine
- ❖ Meelelahutustarkvara
- ❖ Muusika
- ❖ Reklaam ??
- ❖ Kultuuripärand
  - ❖ Käsitöö

  - ❖ *Muuseumid*
  - ❖ *Raamatukogud*

Euroopa Liit
Euroopa struktuuri-
ja investeerimisfondid

Eesti
tuleviku heaks

KULTUURIMINISTEERIUM

Positiivsed arengud

- Ettevõtlasteadlikkus on suurenenud, sektor on korrastunud.
Mittetulunduslike ühingute majandusaruandlus on paranenud
- Osadel loomesektori valdkondadel on potentsiaali suurendada eksporti (eelkõige IT, kirjastuse ja reklaami valdkonnas)
- Koostöö teiste majandussektoritega ja sektori sees on paranenud, kuid kasutamata potentsiaali on veel palju

KULTUURIMINISTEERIUM

Täna kuulamast!